

СТАНОВИЩЕ

от д-р Кирилка Симеонова Тагарева – доцент в Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление 3.2. Психология (Възрастова и педагогическа психология /Педагогическа психология)

Автор: Мария Улянова Колар

Тема: Формиране и развиване на комуникативни компетенции у студентите от педагогически специалности в полиетническа среда

Научен ръководител: проф. д.п.н. Стойко Ванчев Иванов – Софийски университет “Св. Климент Охридски”

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД 38-484 от 02.10.2020 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема “Формиране и развиване на комуникативни компетенции у студентите от педагогически специалности в полиетническа среда” за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология (Педагогическа психология). Автор на дисертационния труд е Мария Улянова Колар, научен ръководител е проф. д.п.н. Стойко Ванчев Иванов.

За изготвяне на становището получих комплект с необходимите материали, които са в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Актуалност на тематиката

Проблемът, който разработва дисертантката е свързан с развитието на комуникативните умения при бъдещите педагози в полиетническа среда. Проблемът е актуален в научно и научно-приложно отношение. Професионално важно и значимо качество в професиограмата на учителя е общуването: с децата, с колегите, родителите и др., на чието изследване са посветени многобройни изследвания. Разработването на този проблем от докторантката би довело до едно по-задълбочено и по-разширено разбиране за комуникативната дейност на педагога, особено в контекста, в който предполага да се

разгърне – в поликултурна и полиетническа среда. Проблемът е актуален в приложно отношение, отчитайки търсенето на възможности и начини за повишаване комуникативната култура у студентите, избрали педагогическата професия. Затова една от основните задачи, които си поставя докторантката М. Колар е да разработи и апробира модел за психолого-педагогическо съпровождане за развитие на комуникативните компетенции на студентите от педагогическите специалности в полиетническа среда чрез средствата на социално-психологическия тренинг.

3. Познаване на проблема

Докторантката Мария Колар познава състоянието на проблема и оценява творчески литературния материал. Тя е включила в литературата към дисертацията 240 представителни и релевантни на обсъжданата проблематика източника, които конструктивно анализира и оценява.

4. Методика на изследването

Избраната методика на изследване позволява на докторантката М. Колар да постигне поставената цел и да получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Основен метод в работата е експериментът: констатиращ, формиращ и контролен, с използване на следните инструменти:

1. Методика „КОС-2“ – Тест за изследване на комуникативни и организаторски способности – В. В. Синявски, В. А. Фьодорошин;
2. Анкета за проверка наличието и нивото на балансираност на билингвизма (Хентшел, Кудрявцева, Волкова, 2014);
3. Тест за измерване на емпатия на А. Меграбян и Н. Епштейн;
4. Тест за оценяване на самоконтрола в общуването на М. Снайдер;
5. Методика за измерване нивото на формираност на комуникативната компетентност (Трофимова, 2000, модифицирана версия).

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Представеният дисертационен труд е структуриран в няколко части: увод, пет глави, заключение, литература, приложение. Обемът на дисертацията без приложенията е 181 страници, а с приложенията - 240. Литературните източници са на български, руски, английски и молдовски езици. Първа глава е посветена на комуникацията и подходите към нейното изучаване. Втора и трета глава дискутират проблемите, свързани с компетентностния подход в образованието и представят анализ на методите за развитие на комуникативните компетенции при бъдещите учители. Специално внимание е отделено на социално-психологическия тренинг като разновидност на груповите форми на обучение за развитие на комуникативните умения на студентите. Четвърта глава разглежда особеностите на полиетническото пространство и спецификата на развитие на комуникативните компетенции на студентите в различни езикови условия на обучение в Молдова. Петата

глава представя организацията на изследването, резултатите и анализ на резултатите от проведения експеримент. Изследването е ориентирано към проучване на психолого-педагогическите условия за формиране на комуникативна компетентност при студентите-бъдещи педагози в полиетническа среда. Резултатите от изследването са коректно описани, анализирани и интерпретирани. Положително впечатление правят изводите след всяка глава от дисертационната разработка.

Приемам изцяло приносите, които напълно отговарят на съдържанието на дисертационния труд. Считаю, че особено внимание заслужава това, че е получено емпирично доказателство за ефективното прилагане в полиетническа среда на модел за психолого-педагогическо съпровождане за развитие на комуникативните качества на бъдещите педагози въз основа метода на социално-психологическия тренинг.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта.

Публикациите, които отразяват резултатите от дисертацията са общо пет: една статия в Годишно научно-теоретическо списание „Педагогически новости“; три публикации са последователни участия на докторантката в научно-практическа конференция в Кишинев през 2018, 2019 и 2020 година, а една – в международна конференция „Междуетнически взаимодействия в поликултурна среда“.

7. Автореферат

Авторефератът отразява съдържанието и основните резултати в дисертацията. Авторефератът е изпълнен според изискванията на съответните правилници.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Препоръките са свързани с бъдещо разширяване в изучаването на проблема за комуникативните умения на педагозите, като се използват научните и научно-приложните приноси на дисертационното изследване. Препоръчвам публикуване на научни статии и на монография по темата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на Мария Улянова Колар съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Мария Колар притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност «педагогическа психология» като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Мария Улянова Колар в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология - Педагогическа психология.

28.10.2020 г.

Изготвил становището: .....

доц. д-р Кирилка Тагарева